

Anja Banko

Razgreta mesečina nad New Orleansom

Pogled tik nad gladino drsi skozi močvaro. Gosto posajena drevesa se z vso težo naslanjajo na svoje odseve. Se med njimi razliva sonce ali mesečina? V globoko zelenih odtenkih zamolkel glas nežno prepeva znamenito popevko Nata Kinga Cola iz petdesetih, obdobja cvetočih ameriških sanj. »Mona Lisa«. Kako izmuzljiv je njen nasmeh. Zapeljuje ali skriva svoje zlomljeno srce? Kdo ali kaj je Mona Lisa? Sanje, topla resnica iz mesa in krvi ali navaden kos hladnega platna, nekaj plasti oljnih barv, ki v zlatem okviru visijo na steni?

Medtem se nenavadno bleščeča mesečina prelije v slepečo belino oblazinjene sobe, v njej dekle v prisilnem jopiču. Tanki in mastni črni lasje ji visijo čez obraz. Piskajoči podtoni zvenenja v glavi, pogled nelagodno širokokotne kamere je nenavadno blizu. Nenadoma kamera poskoči v loku navzgor in razbije logičnost prostora, dezorientira pogled gledalke. Dekle prestrašeno skoči na posteljo. Kot protiutež njenemu strahu se v naslednjem prizoru pojavi skrbnica v rožasto potiskani uniformi, neskončen hodnik, posejan z oranžnimi stenskimi ploščicami. Daleč od boleho sivih in zelenih odtenkov običajne psihiatrične bolnišnice. *Beyond the Black Rainbow*.

Ženska je prišla dekletu uredit nohte, očitno po dolgem, dolgem času glede na njihovo dolžino. Zaničevalno in agresivno jo obklada z besedami, grobo odriva po tleh in ji boleče odščipne noht. Z brbotajočo jezo srednjerazrednega *white trash*a na glas razmišlja o ironiji usode – jaz strižem tebi nohte, da zaslužim denar za to, da mi nekdo drug uredi nohte. Absurdna lestvica družbene hierarhije, ki jo poganja ekonomska izmenjava. Ko dekle v prisilnem jopiču končno ujame njen pogled, ta žensko popelje dobesečno *onkraj črne mavrice*. Dekle zbeži po hodniku, hitro opravi z receptorjem v rožnati opravi in si v usta stlači veliko pest kroglic *cheese puff*.

Svoboda.

Nekje na poti ji dekle iz družbe *heavymetalcev*, ki popivajo pod avtocestnim viaduktom, poda *allstarke* in pločevinko piva ter jo usmeri do mesta.

Girl Power.

V kitajski restavraciji od večerje nerodno vstane policist. Nihče drug kot Craig Robinson, zvezda ameriške serije **Pisarna** (*The Office*, 2005–2013). Preden se večer razvije v film, v roki zdrobi piškot za srečo: »Pozabi, kar veš.« Noč kliče, nad New Orleansom se je dvignila nevarno velika polna luna.

New Orleans. Dolge in tople noči razkrivajo boemsko srce tega mesta – zdi se, da je karneval na znameniti ulici Bourbon Street doma prav vsak dan. Vlažne louisianske močvare, ki skrivajo mnogo krvave zgodovine, delajo zrak težak. Snopi neonskih luči bleščeče žarijo skozi goste kapljice vlage. Beton na cestah je dvignjen in popokan, majhne in razdrte lesene hiše so stisnjene na rob svojega preživetja. Od časa do časa nad mestom oblake zameša kakšen orkan. Vendar ne tokrat. Tokrat je noč mirna in jasna. Polna luna se šopiri na nebu. Nocoj je čas prehoda. Čas odhoda. Čas spremembe.

Čas, ko je demone najbolje pustiti pri miru. Niti posušene kurje nogice ne pomagajo proti njim.

Tretji celovečerec v Veliki Britaniji rojene ameriško-iranske režiserke Ane Lili Amirpour **Mona Lisa in krvava luna** (*Mona Lisa and the Blood Moon*, 2021) se v nekaterih potezah nastavlja kot pravljica, polna prikrite in odkrite magičnosti – črne in bele. Režiserka je mednarodno občinstvo prevzela s hipstersko



črno-belo estetiko zgodbe o mladi iranski vampirki **Ponoči hodi sama** (A Girl Who Walks Home Alone at Night, 2014) v stilu Jarmuscha, ki sreča Abela Ferraro s feminističnim preobratom, in tudi tokrat ustvarja svet eteričnih bitij, v zgodbi brez resnega prologa in epiloga, v katerem nič ni, a hkrati je vse tako, kot se zdi. Odvisno od tega, kateri logiki, iz srca, glave ali drobovja, s pogledom sledimo.

Tudi tokrat je filmska pripoved natančno in stilsko izrisana; za njene barvno razkošne in čudaške linije je odgovoren direktor fotografije Pawel Pogorzelski, ki je žanr »privzdignjene grozljivke« oz. *elevated horrorja*, kakor bi sprva morda želeli nasloviti tudi obravnavani film, estetsko obrusil v filmih Arija Asterja **Pododovano zlo** (Hereditary, 2018) in **Solsticij** (Midsummer, 2019). Ostrina podob in prezenca barv ter svetlobe sta ponovno močni, le da v drugih značajskih odtenkih – odtenkih kreolskega, dionizično-skrivnostnega mesta na Jugu, ki v širokokotnih kadrih prevzame vlogo pravega filmskega protagonista. New Orleans ni ozadje filmske zgodbe. New Orleans je v svoji magičnosti duša in bistvo filma.

Je za dekle, ki je prišlo od nikoder in pobegnilo iz pekla, New Orleans mesto prehoda? So to zadnji krogi pekla ali vice na poti do svobode?

Amirpour se poigrava s pričakovanji že od samega začetka. Eden od načinov, kako to doseže, je že sama igralska zasedba, ki jo predstavlja večkrat nepričakovana kombinacija – če smo v njenem drugem, kanibalsko-romantičnem celovečercu **Pokvarjenci** (The Bad Batch, 2016) srečali zvezdnike kova Jim Carrey, Jason Momoa, Keanu Reeves in Suki Waterhouse, je tokrat iz skorajda naftalina potegnjena zvezdnica romantičnih komedij Kate Hudson v vlogi odločne matere samohranilke in erotične plesalke Bonnie Bell. Ob njej v glavni vlogi Mone Lise Lee, iz norišnice pobeglega dekleta s telepatskimi sposobnostmi, nastopi korejska igralka Jeon Jong-seo, ki se je na mednarodno sceno prebila s korejsko *arthouse* uspešnico **Požiganje** (Beoning, 2018), posneto po Marukamijevi kratki zgodbi.

In ja, filmska Mona Lisa ima telepatske sposobnosti. Njen magnetni pogled ... prevzame.

Mona Lisa se s pogledom kot hladna vročica zaje v telo žrtve in nad njim prevzame nadzor: včasih zaradi ogroženosti, drugič usmiljenja. Čeprav brez resnične predzgodbe in izvora deluje kot izgubljena divja srna v velikem mestu, je to le na prvi pogled: odločna v spoznavanju resničnega sveta ob boku pretkane Bonnie in njenega enajstletnega sina Charlieja, tenkočutne umetniške duše, ki ji bolj zrelo od vseh odraslih protagonistov v

filmu razloži nekaj osnovnih pravil in razmerij, Mona Lisa hitro prevzame vajeti svoje usode v lastne roke. Kljub redkobesednosti in povsem razprtemu koncu, zaradi katerega se film zdi kot nekakšna črtica ali vinjeta, obložena z udarnimi ritmi elektronske glasbe, je Mona Lisa junakinja z jasno začrtano potjo.

Glasba, ki jo je za film ustvaril Daniele Luppi, je poleg fotografije gotovo najmočnejša točka filma. Ni zgolj atmosferska, temveč je tudi pomemben pripovedni motiv: vpelje lik Fuzza (Ed Skerin), eksotičnega gangsterja in po njegovih besedah tudi DJ-ja, z avtom, vrednim kakšnega *funky* zvodnika iz sedemdesetih, ki se nepričakovano, kljub začetnim predatorskim obrišom, kmalu izkaže za angela varuha Mone Lise. Je zenovsko razsvetljen, a izjemno gostobeseden duh, ki nekaj prizorov pred koncem odločno postavi metafilmsko prihodnost obema likoma – sebi in Moni Lisi, dvema sorodnima dušama z nekega, morda glasbenega planeta.

Pravi predatorji, zverinske in ogabne beštije, se pravzaprav skrivajo drugje – to je trop ego-natripanih mladeničev, klasičnih *normijev*, ki iz moške užaljenosti na ulici prestrežejo prevarantsko eksotično plesalko Bonnie in jo brez zadržka prebutajo. Odrgrnine, oteklina, zlomi in groba tišina v zakotnih ulicah New Orleansa, kjer je človek človeku volk. Mona Lisa, ki morda prvič gleda televizijo, brez besed strmi v reklame in Donalda Trumpe. Ameriške sanje so na jugu vedno odkrivale svoj drugi, bolj pošasten obraz.

Z družbeno kritiko v podtalju in na obrobju podob je zgodba pravzaprav preprosta, zgrajena kot nekakšne razgrete in temačne sanje. Z nekaj žanrskimi oprimki nadnaravnega hororja in filma policijskega pregona (tokrat na berglah in visokih petah za ples ob drogu) je Amirpour ustvarila film, prežet z vizualno in glasbeno estetiko svojega časa, ki bo s pravljичno-feminističnim naklonom verjetno ostal majhen dragulj, hipnotična in barvpolna zgodba o peklenskem pobegu na svobodo. In kako ironično, da bo junakinja svojo prihodnost onkraj polne lune iskala v nič manj distopičnem Detroitu, na pokopališču sanj nekdanjega ameriškega srednjega razreda.

MONA LISA IN KRVAVA LUNA | 2021



Film **Mona Lisa in krvava luna** bo med 17. in 23. aprilom na ogled na 10. festivalu *Kurja polt*.